

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของ
โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ*

A CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF FACTORS AFFECTING THE PROFESSIONAL
LEARNING COMMUNITY IN PRIMARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE
BASIC EDUCATION COMMISSION IN THE NORTHEAST OF THAILAND

¹อภิสิทธิ์ อุคำ Apisit Ukam, ²วาโร เพ็งสวัสดิ์ Waro Phengsawat,

³วัลนิกา ฉลากบาง Wannika Chalabang, ⁴พรเทพ เสถียรนพเก้า Pornthep Steannoppakao

^{1,2,3,4}มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand

E-mail: apisituk@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา กับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็นสองระยะ คือ ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ด้วยวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน และศึกษาโรงเรียนดีเด่น 3 แห่ง และระยะที่ 2 การตรวจสอบสมมติฐานการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม มีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูโรงเรียนประถมศึกษา 626 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ประกอบด้วยบรรยากาศและวัฒนธรรม โครงสร้างโรงเรียน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร วิสัยทัศน์และพันธกิจ และบุคลากรและทีมงาน 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติ ดังนี้ $\chi^2 = 158.37$, $p\text{-value} = 0.21$, $df = 145$, $\chi^2/df = 1.09$, $RMSEA = 0.01$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.95$ จากการวิเคราะห์เส้นทางเป็นดังนี้ อิทธิพลทางตรง พบว่า บุคลากรและทีมงาน มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ โครงสร้างโรงเรียน อิทธิพลทางอ้อม พบว่า บรรยากาศและวัฒนธรรม มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน และอิทธิพลรวม พบว่า บรรยากาศและวัฒนธรรม มีอิทธิพลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ บุคลากรและทีมงาน โครงสร้างโรงเรียน และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R²) ของปัจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 4 ปัจจัย สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษาได้ร้อยละ 40.00

คำสำคัญ : รูปแบบ, ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ, ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the causal relationship model of factors affecting the Professional Learning Community of primary schools 2) to examine the consistency of the causal relationship model of factors that affect is the Professional Learning Community of primary schools with empirical data conducting. The research divided into two phases. The phase 1 was to defining the conceptual research framework by analyzing documents and related research interviews with seven experts and three outstanding schools. Moreover, the phase 2 was investigating research hypotheses data collection. The sample group consisted of primary school principals and primary school teachers under and the amount 626 people were selected by multi-stage random sampling. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Pearson product-moment correlation coefficient and analyze the causal relationship model. The research findings were as follows: 1) Factors affecting the Professional Learning Community of primary schools, consisting of 5 factors which are Climate and culture, School structure, Transformational leadership, Vision and mission and Personnel and teams. 2) The developed model is consistent with the empirical data. The statistical values are as follows: $\chi^2 = 158.37$, $p\text{-value} = 0.21$, $df = 145$, $\chi^2/df = 1.09$, $RMSEA = 0.01$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.95$. From the path analysis is as follows: The direct effect found that Personnel and teams had the most direct effect on being the Professional Learning Community of the school, followed by School structure. The indirect effect found that Climate and culture indirectly influence the community on being the Professional Learning Community of the school. Moreover, the total effect found that Climate and culture had the most influence on being the Professional Learning Community of the school, followed by Personnel and team, School structure and transformational leadership respective. When considering the prediction coefficient (R^2) of the four causal factors, they can jointly explain the variance of being the Professional Learning Community of the primary schools at 40.00 percent

Keywords: Model, Causal Relationship, Professional Learning Community, Primary School

บทนำ

โลกในปัจจุบันเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลง ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการติดต่อสื่อสารได้ถูกพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ขึ้นมา ท่ามกลางการแข่งขันกันอย่างรุนแรง ทำให้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างมาก ทิศทางการจัดการศึกษาใหม่ จำเป็นต้องปรับปรุงให้เข้ากับบริบท ที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรม ความก้าวหน้า ที่ตอบสนองความต้องการการดำรงชีวิตและการแก้ไขปัญหาต่างๆ นำไปสู่การดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การจัดการศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับ การพัฒนาทักษะผู้เรียนใน

ศตวรรษที่ 21 เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ (Learning by Doing) เน้นความร่วมมือ (Collaboration Skills) และเรียนร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) มากกว่าเรียนเพื่อผลสัมฤทธิ์เฉพาะ ตนเอง นักเรียนจะเรียนรู้จากการกระทำและการคิดของตนเอง ครูจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ โดยการออกแบบบทเรียนที่สร้างแรงบันดาลใจมากกว่าการสอน (Teach Less, Learn More) เปลี่ยนการทำงานให้เป็นทีม กำหนดเป้าหมายร่วมกัน ในลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เพื่อช่วยเหลือกันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมในการทำงาน พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เน้นให้เกิดผลลัพธ์รายบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน (กรองกาญจน์ นาแพร่, 2560 และ วิจารณ์ พานิช, 2555)

แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ที่พัฒนาขึ้นมาจากองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) ที่ได้มีการประยุกต์ใช้กันอย่างกว้างขวางเพื่อพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศและให้บรรลุเป้าหมายในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ (Thompson, Gregg & Niska, 2004) ทำให้มุมมองจาก “โรงเรียนเป็นองค์กร” เปลี่ยนเป็น “โรงเรียนเป็นชุมชน” ซึ่งมีความแตกต่างกันที่ “ความเป็นองค์กร” ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจะยึดตามสายงานการบังคับบัญชา (Hierarchical Relationships) มีกลไกการควบคุมและมีโครงสร้างแบบตึງตัวเต็มไปด้วยกฎระเบียบและวัฒนธรรมของการใช้อำนาจตามระดับลดหลั่นกันลงมาเป็นหลัก ในขณะที่ “ความเป็นชุมชน” สมาชิกจะยึดโยงภายในต่อกันด้วยค่านิยมแนวคิดและความผูกพันร่วมกัน มีค่านิยมและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความเป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการหรือวิद्याสัมพันธ์ต่อกัน ยึดหลักต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันในการปฏิบัติงาน มีความผูกพันต่อกันด้วยวัตถุประสงค์ร่วมด้วยบรรยากาศสัมพันธ์ภาพที่ใกล้ชิดสนิทสนม ห่วงหาอาทรต่อกันและดูแลสวัสดิภาพร่วมกัน (DuFour R. Eakey R. & Many T., 2006) ยิ่งไปกว่านั้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหลายประเทศได้มีการนำแนวคิดการเรียนรู้ PLC มาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง เพื่อเปลี่ยนผ่านให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ดังมีชื่อและรูปแบบที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เช่น Lesson study ในประเทศญี่ปุ่น, การพัฒนาวิชาชีพครูแบบ Problem-solving groups ในประเทศฟินแลนด์, การพัฒนาวิชาชีพครูแบบ Lesson group and research group ในเมืองเซี่ยงไฮ้ และ PLC แห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ “Teach less, Learn more” ในประเทศสิงคโปร์ ซึ่งส่งผลให้ประเทศเหล่านั้นได้ปรับวิธีการเรียน เปลี่ยนการสอน มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และนวัตกรรมทางการศึกษาจนมีความก้าวหน้าแบบก้าวกระโดด มีคุณภาพเป็นที่ประจักษ์และยอมรับทั่วโลก (วิจารณ์ พานิช, 2555 และ สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2555)

จากสภาวะการศึกษาไทย ปี 2557-2561 ที่ยังมีผลสัมฤทธิ์การสอบ O-NET ต่ำกว่ามาตรฐาน ซึ่งการพัฒนาคุณภาพและการแข่งขันของเด็กไทยยังต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศต่างๆ นอกจากนี้ความเหลื่อมล้ำของคุณภาพระหว่างโรงเรียนในเมืองกับโรงเรียนอื่นๆ ทั่วประเทศที่ต่างกันอย่างมาก ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ครูผู้สอนใช้วิธีการบรรยาย นักเรียนยังท่องจำไปสอบ ผู้บริหารครูผู้ปฏิบัติและประชาชนทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิรูปการศึกษาที่แท้จริง ยังมองการศึกษาแบบแพ็คต้ออกแค่ฝึกคนจำนวนหนึ่งให้มีความรู้ทักษะแบบท่องจำ ทำงานตามแบบฝึกหัดและได้ประกาศนียบัตร ปริญญาบัตรเพื่อไปทำงานเป็นลูกน้องในองค์กรต่างๆ เมื่อโลกเปลี่ยนดังนั้นจึงต้องเปลี่ยนมุมมองการศึกษาใหม่ ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพแต่ละโรงเรียนให้ใกล้เคียงกันทั่วประเทศ สามารถสอนคนส่วนใหญ่ให้มีความรู้ใช้ทักษะแบบคิดวิเคราะห์ ประยุกต์ใช้เป็น สามารถแก้ปัญหาการเรียนรู้ใหม่ให้เป็นผู้ในระดับต่างๆ เพื่อที่จะสามารถแข่งขันกับคนอื่นและประเทศอื่นในโลกศตวรรษที่ 21 ได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) โรงเรียนในปัจจุบันจึงต้องพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ยิ่งกว่าองค์กรประเภทใดๆ (Hoy & Miskel, 2001 และ

วิโรจน์ สารรัตน์, 2548) เพราะโรงเรียนเป็นองค์การที่ให้บริการผูกพันกับเรื่องของการสอนและการเรียนรู้เป็นหลัก เป้าหมายสุดท้ายของโรงเรียนก็คือ การเรียนรู้ของนักเรียน (Student learning) อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้เกี่ยวกับ PLC ในประเทศไทยยังไม่แพร่หลาย มีเฉพาะในกลุ่มโรงเรียนที่มุ่งปฏิบัติการเรียนรู้โดยใช้ PLC เพื่อพัฒนาวิชาชีพบนฐานงานจริงภายในโรงเรียนเป็นหลักเท่านั้น (วรลักษณ์ ชูกำเนิด, 2557)

จากความสำเร็จและปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยจะทำให้ทราบ ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา ที่จะเป็นประโยชน์ด้านวิชาการและขยายองค์ความรู้ใหม่ หรือใช้เป็นข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบันอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationships) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบ มีการดำเนินการดังนี้ 1) การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างโมเดลสมการโครงสร้างที่เป็นโมเดลสมมติฐาน 2) การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ประกอบด้วย อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 2 คน ผู้บริหารการศึกษา 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน และครู 2 คน และ 3) พหุกรณีศึกษาโรงเรียนดีเด่น 3 โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และพหุกรณีศึกษาโรงเรียนดีเด่น มาสังเคราะห์แล้วสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในระยะนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการดำเนินการดังนี้ ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครู โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 160,833 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรเป็น 20 ต่อ 1 หน่วย (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, หน้า 54) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนตัวแปรสังเกตได้เท่ากับ 25 ตัว ดังนั้น การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดขั้นต่ำจึงเท่ากับ 500 หน่วย ในที่นี้ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 580 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา

ประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนและปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาจากแนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรม SPSS for Windows เพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความเบ้ (Skewness) ความโด่ง (Kurtosis) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (r) และใช้โปรแกรม LISREL for Windows Version 8.52 วิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร 2) บรรยากาศและวัฒนธรรม 3) โครงสร้างโรงเรียน 4) วิสัยทัศน์และพันธกิจ 5) บุคลากรและทีมงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมที่เป็นอยู่ ทำให้ครูเกิดการตระหนักรู้ในคุณค่าและวิสัยทัศน์ มีความรู้สึกชื่นชม ภาคภูมิใจ และให้ความเคารพนับถือผู้บริหาร มีการกระตุ้นและจูงใจให้ครูปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุมีผล มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และมุ่งพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถที่สูงขึ้นเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ 4) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล

1.2 บรรยากาศและวัฒนธรรม หมายถึง การที่ครูและบุคลากรในโรงเรียนเข้าใจนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แสดงความคิดเห็นและยอมรับในความแตกต่างของแต่ละคนได้อย่างอิสระ มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน แสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานร่วมกัน และจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน ประกอบด้วย 1) ความสามัคคี 2) ขนาดของโรงเรียน 3) มาตรฐานการปฏิบัติงาน และ 4) สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

1.3 โครงสร้างโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนกำหนดกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน มีการจัดโครงสร้างที่สะดวกคล่องตัวในการปฏิบัติงาน มีการติดต่อสื่อสารตามสายการบังคับบัญชา มีการกระจายอำนาจและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามภารกิจหลัก มีการมอบหมายงานโดยผู้บริหารโรงเรียน คำนึงถึงความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล บุคลากรในโรงเรียนสามารถคิดและตัดสินใจดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมายโดยอิสระ และมีระบบติดต่อประสานงานที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ประกอบด้วย 1) การมอบหมายงาน 2) การติดต่อประสานงาน 3) กฎระเบียบและแนวปฏิบัติ และ 4) การกระจายอำนาจ

1.4 วิสัยทัศน์และพันธกิจ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมกันกำหนดเป้าหมายของโรงเรียนไว้อย่างกระชับเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน มีการกำหนดพันธกิจที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์และพันธกิจให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้และเข้าใจอย่างทั่วถึง มีการปฏิบัติงานตรงตามวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างเหมาะสม มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอ มีการประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานที่ถูกต้องเหมาะสมและนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียน

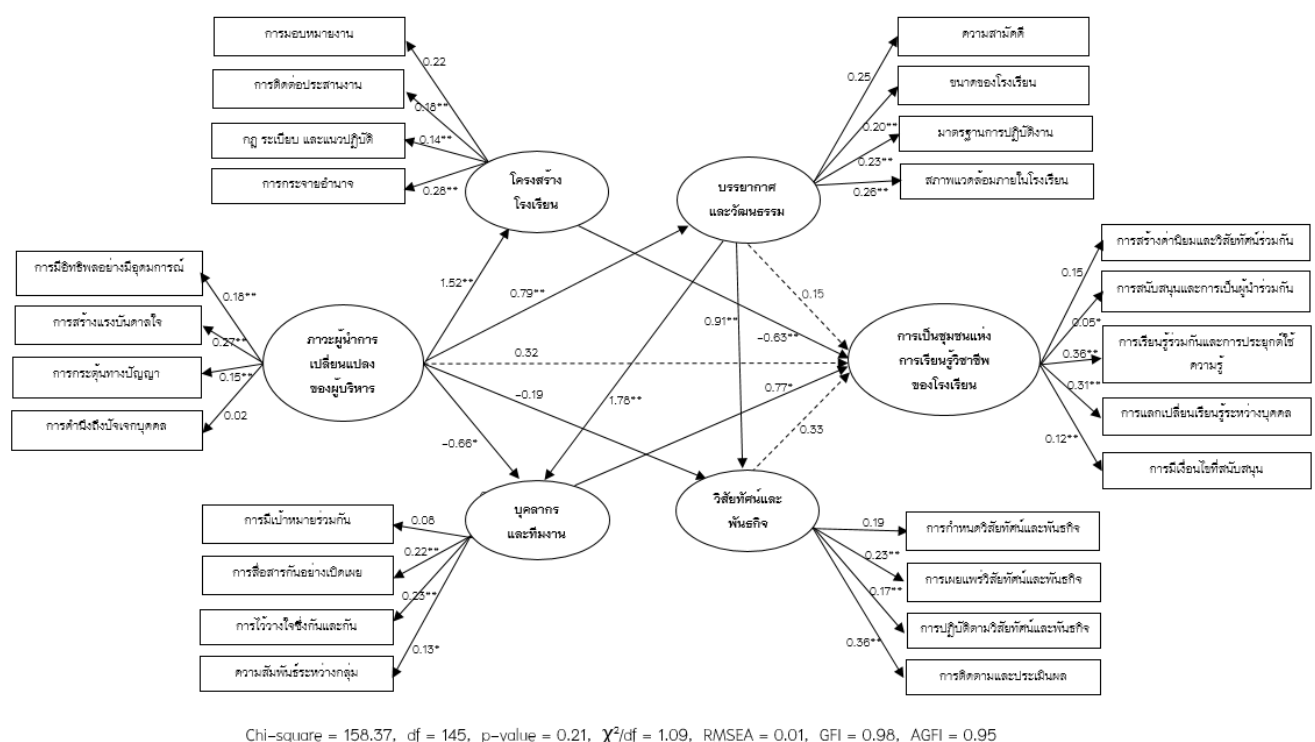

ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ 2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์และพันธกิจ 3) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ และ 4) การติดตามและประเมินผล

1.5 บุคลากรและทีมงาน หมายถึง การที่ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความเชื่อร่วมกันในศักยภาพและความสามารถในการปฏิบัติงานของคณะครู และผู้บริหารโรงเรียนว่าจะอุทิศทุ่มเทความพยายามของตนอย่างเต็มที่ในการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ประกอบด้วย 1) การมีเป้าหมายร่วมกัน 2) การสื่อสารกันอย่างเปิดเผย 3) การไว้วางใจซึ่งกันและกัน และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน (P) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน (P) ได้รับอิทธิพลทางตรงสูงสุดจากบุคลากรและทีมงาน (Pe) ในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.77 รองลงมา คือ โครงสร้างโรงเรียน (S) มีอิทธิพลในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.63 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

2. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากภาพที่ 1 พบว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้ $\chi^2 = 158.37$, $p\text{-value} = 0.21$, $df = 145$, $\chi^2/df = 1.09$, $RMSEA = 0.01$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.95$

ผลการวิเคราะห์แยกค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าน้ำหนักอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปร

ตัวแปรตาม	R ²	อิทธิพล	ตัวแปรต้น														
			L			S			C			Pe			V		
			γ	SE	t	β	SE	t	β	SE	t	β	SE	t	β	SE	t
S	2.30	DE	1.52	0.15	10.08**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		IE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		TE	1.52	0.15	10.08**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
C	0.62	DE	0.79	0.09	8.71**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		IE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		TE	0.79	0.09	8.71**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pe	1.74	DE	-0.68	0.33	-2.01*	-	-	-	1.78	0.55	3.25**	-	-	-	-	-	-
		IE	1.40	0.45	3.12**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		TE	0.74	0.19	3.84**	-	-	-	1.78	0.55	3.25**	-	-	-	-	-	-
V	0.59	DE	-0.19	0.15	-1.29	-	-	-	0.91	0.20	4.49**	-	-	-	-	-	-
		IE	0.72	0.17	4.32**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		TE	0.53	0.08	6.46**	-	-	-	0.9	0.20	4.49**	-	-	-	-	-	-
P	0.40	DE	0.32	0.22	1.43	-0.63	0.20	-3.14**	0.15	0.34	0.45	0.77	0.34	2.27*	0.33	0.27	1.22
		IE	-0.09	0.22	-0.41	-	-	-	1.67	0.57	2.95*	-	-	-	-	-	-
		TE	0.23	0.10	2.24*	-0.63	0.20	-3.14**	1.83	0.55	3.30**	0.77	0.34	2.27*	0.33	0.27	1.22

ค่าสถิติ Chi-square = 158.37, $df = 145$, $p\text{-value} = 0.521$, $\chi^2/df = 1.09$, $RMSEA = 0.01$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.95$

* $p < .05$, ** $p < .01$

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวม เรียงตามลำดับขนาดอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้

1) อิทธิพลทางตรง พบว่า ตัวแปรการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน (P) ได้รับอิทธิพลทางตรงสูงสุดจากบุคลากรและทีมงาน (Pe) ในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.77 รองลงมา คือ โครงสร้างโรงเรียน (S) มีอิทธิพลในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.63 นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (L) มีอิทธิพลทางตรงต่อโครงสร้างโรงเรียน (S) และบรรยากาศและวัฒนธรรม (C) ในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 1.52 และ 0.79 ตามลำดับ

และมีอิทธิพลทางตรงต่อบุคลากรและทีมงาน (Pe) ในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.66

2) อิทธิพลทางอ้อม พบว่า ตัวแปรการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน (P) ได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากตัวแปรบรรยากาศและวัฒนธรรม (C) ในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 1.67 นอกจากนี้ พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (L) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อบุคลากรและทีมงาน (Pe) และวิสัยทัศน์และพันธกิจ (V) ในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 1.40 และ 0.72 ตามลำดับ

3) อิทธิพลรวม พบว่า ตัวแปรการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน (P) ได้รับอิทธิพลรวมสูงสุดจากตัวแปรบรรยากาศและวัฒนธรรม (C) ในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 1.83 รองลงมา คือ บุคลากรและทีมงาน (Pe) มีอิทธิพลในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.77 โครงสร้างโรงเรียน (S) มีอิทธิพลในทิศทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.63 และตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (L) มีอิทธิพลในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.23 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (L) มีอิทธิพลรวมต่อ โครงสร้างโรงเรียน (S) บรรยากาศและวัฒนธรรม (C) บุคลากรและทีมงาน (Pe) และวิสัยทัศน์และพันธกิจ (V) ในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 1.52, 0.79, 0.74 และ 0.53 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสมการโครงสร้าง พบว่า ตัวแปรแฝงในรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมา สามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน (P) ได้ร้อยละ 40.00 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรแฝงภายใน 4 ตัว คือ โครงสร้างโรงเรียน (S) ร้อยละ 100 บรรยากาศและวัฒนธรรม (C) ได้ร้อยละ 62.00 บุคลากรและทีมงาน (Pe) ได้ร้อยละ 100 และ วิสัยทัศน์และพันธกิจ (V) ได้ร้อยละ 59.00 ซึ่งสามารถเขียนสมการโครงสร้างด้วยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลได้ดังนี้

$$1. P = 0.32(L) + -0.63^{**}(S) + 0.77^{*}(Pe) ; R^2 = 0.40$$

$$2. V = -0.19(L) + 0.91(C) ; R^2 = 0.59$$

$$3. Pe = -0.66(L) + 1.78(C) ; R^2 = 1.74$$

$$4. C = 0.79^{**}(L) ; R^2 = 0.62$$

$$5. S = 1.52^{**}(L) ; R^2 = 2.30$$

สมการที่ 1 อธิบายได้ว่า ตัวแปรบุคลากรและทีมงาน (Pe) มีอิทธิพลสูงสุด ต่อตัวแปรการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน (P) รองลงมา คือ โครงสร้างโรงเรียน (S) และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (L) ตามลำดับ โดยทั้ง 5 ตัวแปร สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน (P) ได้ร้อยละ 40.00

สมการที่ 2 อธิบายได้ว่า ตัวแปรบรรยากาศและวัฒนธรรม (C) มีอิทธิพลสูงสุดต่อ วิสัยทัศน์และพันธกิจ (V) รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (L) โดยทั้ง 2 ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรวิสัยทัศน์และพันธกิจ (V) ได้ร้อยละ 59.00

สมการที่ 3 อธิบายได้ว่า ตัวแปรบรรยากาศและวัฒนธรรม (C) มีอิทธิพลสูงสุดต่อตัวแปรบุคลากรและทีมงาน (Pe) รองลงมาคือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (L) โดยทั้ง 2 ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรบุคลากรและทีมงาน (Pe) ได้ร้อยละ 100

สมการที่ 4 อธิบายได้ว่า ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (L) มีอิทธิพลต่อตัวแปรบรรยากาศและวัฒนธรรม (C) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรบรรยากาศและวัฒนธรรม (C) ได้ร้อยละ 62.00

สมการที่ 5 อธิบายได้ว่า ตัวแปรภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (L) อิทธิพลต่อตัวแปรโครงสร้างโรงเรียน (S) โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรโครงสร้างโรงเรียน (S) ได้ร้อยละ 100

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. บุคลากรและทีมงาน มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.77 และมีอิทธิพลรวมในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.77 อธิบายได้ว่า บุคลากรและทีมงาน มีความสำคัญมากที่สุดที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การไว้วางใจซึ่งกันและกัน 2) การสื่อสารกันอย่างเปิดเผย 3) ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่ดี และ 4) การมีเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน สอดคล้องกับที่ตรุณี โกเมนเอก (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเรียงมากที่สุด คือ ด้านความสามารถของทีมงานและบุคคล มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.57 และสอดคล้องกับที่ กัญญาภัค เสงใจบุญ (2555, หน้า 126) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความสามารถของบุคลากรและทีมงานมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2. โครงสร้างโรงเรียน มีอิทธิพลในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.63 และมีอิทธิพลรวมในทิศทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.63 อธิบายได้ว่า โครงสร้างโรงเรียนมีความสำคัญที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การกระจายอำนาจ 2) การมอบหมายงาน 3) การติดต่อประสานงาน 4) กฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติ สอดคล้องกับที่กัญญาภัค เสงใจบุญ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างที่เหมาะสม มีอิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวม ต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สอดคล้องกับที่ตรุณี โกเมนเอก (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านความสามารถของทีมงานและบุคคล ปัจจัย

ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านโครงสร้าง องค์กรที่เหมาะสม และ ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.57, 0.46, 0.27, 0.25, 0.20 และ 0.09 ตามลำดับ สอดคล้องกับที่ธัญพร บุญรักษา (2553) ที่ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ปัจจัยด้านโครงสร้างโรงเรียน สามารถพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ 78.40 ($R^2 = .784$) และสอดคล้องกับที่ศศกร ไชยคำหาญ (2550, หน้า 219-220) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านโครงสร้างที่เหมาะสมขององค์กร มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบสูงที่สุด มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. วิสัยทัศน์และพันธกิจ มีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.33 ผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า วิสัยทัศน์และพันธกิจ แม้เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดทิศทางการทำงานขององค์กร แต่ในทางตรงกันข้ามผู้บริหารและครูยังมองเป็นเรื่องการปฏิบัติตามนโยบายจากต้นสังกัดส่วนกลางเป็นสำคัญ ต้องยึดปฏิบัติตามสายงาน การบังคับบัญชาซึ่งมีความเป็นราชการตามโครงสร้างการทำงาน อาจทำให้ผู้บริหารและครูหันมุ่งสนใจการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาคุณภาพของนักเรียนโดยตรง อย่างไรก็ตาม วิสัยทัศน์และพันธกิจ ยังเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารและครูต้องให้ความสำคัญเพื่อบูรณาการประสานปัจจัยอื่นๆ ที่เอื้อและสนับสนุนการทำงานที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน ที่สอดคล้องกับที่ตรุณี โกเมนเอก (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านความสามารถของทีมงานและบุคคล ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยด้านการบริหาร ปัจจัยด้านโครงสร้าง องค์กรที่เหมาะสม และ ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.57, 0.46, 0.27, 0.25, 0.20 และ 0.09 ตามลำดับ และสอดคล้องกับที่ธัญพร บุญรักษา (2553, หน้า 95) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านพันธกิจและวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .748$)

4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร มีอิทธิพลทางตรงต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.32 และมีอิทธิพลรวมในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.23 โดยส่งผ่าน โครงสร้างโรงเรียน และบุคลากรและทีมงาน อธิบายได้ว่า ผู้บริหารต้องอาศัยปัจจัย โครงสร้างโรงเรียน และบุคลากรและทีมงาน ในการดำเนินงานที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของอมรา จำรูญศิริ (2555, หน้า 201-202) ที่พบว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสูงกว่าตัวแปรอื่น มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.61 โดยผ่านบรรยากาศโรงเรียน ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.92 และผ่านการรับรู้ความสามารถร่วมกันของครู ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์

อิทธิพล เท่ากับ 0.34 แสดงเห็นว่าผู้บริหารจะมีบทบาทน้อยในการจัดการเรียนรู้โดยตรงในชั้นเรียน แต่ผู้บริหารอาศัยปัจจัยอื่นๆ สนับสนุน เช่น การสร้างบรรยากาศให้เกิดขึ้นในโรงเรียนให้เป็นบรรยากาศแบบเปิด การส่งเสริมให้ครูรับรู้ถึงความสามารถร่วมกัน ทำให้ครูเกิดแรงบันดาลใจ เกิดความมุ่งมั่นพยายามที่จะทุ่มเทและอุทิศตนในการปฏิบัติงานเพราะครูมีขวัญกำลังใจ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะต้องทำงานให้เป็นแบบอย่างทุ่มเทเพื่องานอย่างแท้จริง และสอดคล้องกับที่ Leithwood & Jantzi (2006) ได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบต่างๆ เช่น ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ ภาวะผู้นำทางวิชาการ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีอิทธิพลโดยตรงต่อผลสำเร็จของผู้เรียนประมาณ 1 ใน 4 เท่านั้น นอกนั้นมักจะมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านคณะครูหรือบุคลากรที่ได้ปฏิบัติงานโดยตรงกับผู้เรียนในแต่ละวัน ผู้บริหารจึงต้องมีทักษะความสามารถทางวิชาการและพัฒนาการเรียนการสอนโดยผ่านช่องทางอื่นๆ สามารถบริหารจัดการกับงานในหลากหลายมิติ บูรณาการใช้ทรัพยากรและกลไกต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

องค์ความรู้การวิจัย

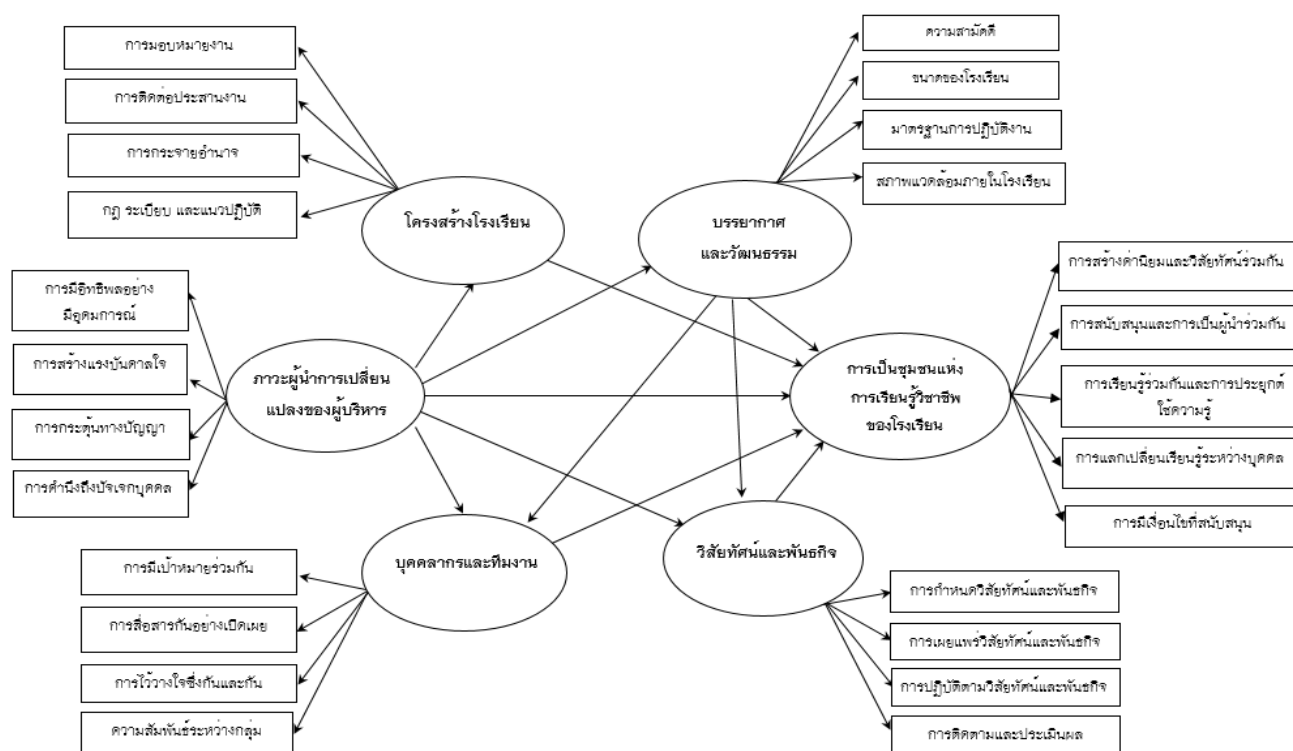
องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงรูปธรรม สามารถนำปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษานั้นไปวางแผน พัฒนาหลักสูตร หรือกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษามากขึ้น โดยปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรสาเหตุและตัวแปรผล ดังนี้

1. ตัวแปรสาเหตุ จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 ตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous Latent Variables) คือ ตัวแปรแฝงที่ไม่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรใดในโมเดล ประกอบด้วยตัวแปรแฝง คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล

1.2 ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous Latent Variables) คือ ตัวแปรแฝงที่ได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอื่นๆ ในโมเดล ประกอบด้วยตัวแปรแฝง คือ 1) บรรยากาศและวัฒนธรรม ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ ความสามัคคี ขนาดของโรงเรียน มาตรฐานการปฏิบัติงาน และสภาพแวดล้อม 2) โครงสร้างโรงเรียน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ การมอบหมายงาน การติดต่อประสานงาน กฎระเบียบและแนวปฏิบัติ และการกระจายอำนาจ 3) วิสัยทัศน์และพันธกิจ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ การเผยแพร่วิสัยทัศน์และพันธกิจ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ และการติดตามและประเมินผล และ 4) บุคลากรและทีมงาน ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ คือ การมีเป้าหมายร่วมกัน การสื่อสารกันอย่างเปิดเผย การไว้วางใจซึ่งกันและกัน และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม

2. ตัวแปรผล ได้แก่ การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ คือ 1) การสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน 3) การเรียนรู้ร่วมกัน และการประยุกต์ใช้ความรู้ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล และ 5) การมีเงื่อนไขที่สนับสนุน สรุปดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า บุคลากรและทีมงาน มีอิทธิพลทางตรงต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับ บุคลากรและทีมงาน มาเป็นลำดับแรก ต้องคำนึงถึงการสร้างขวัญกำลังใจ ให้เกียรติและคุณค่าการทำงานร่วมกัน เป็นกัลยาณมิตรเชิงวิชาการหรือวิद्याสัมพันธ์ต่อกัน อาศัยหลักการมีส่วนร่วมปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพและการร่วมแรงร่วมใจอย่างเต็มที่ที่จะส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า โครงสร้างโรงเรียน มีอิทธิพลทางตรงต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนในทิศทางลบ ประกอบด้วย การมอบหมายงาน การติดต่อประสานงาน กฎระเบียบและแนวปฏิบัติ และการกระจายอำนาจ กล่าวคือ แม้ว่าโครงสร้างโรงเรียนจะมีความสำคัญ แต่มองยึดโยงกับอำนาจความเป็นราชการและการบังคับบัญชาตามสายงาน ยังใช้การสั่งการมากเท่าใดก็ยิ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ดังนั้น ผู้บริหารพึงใช้อำนาจให้น้อย ควรใช้หลักการมีส่วนร่วม การทำงานร่วมกัน Co-worker ให้มาก การทำงานในระนาบเดียวกันจะทำให้เกิดการยอมรับและความร่วมแรงร่วมใจของครูได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านโครงสร้างโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถจัดการกับงานในหลากหลายมิติ รู้จักประสานใช้กลไกและทรัพยากรในการทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศและวัฒนธรรม มีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านมาทางบุคลากรและทีมงาน และวิสัยทัศน์และพันธกิจ ไปยังการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน ดังนั้น การสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมที่ดี ในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครองและชุมชนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสร้างความสามัคคี การพัฒนางานตามความพร้อมของโรงเรียน พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการปฏิบัติงาน และพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ย่อมจะทำให้ครูบุคลากร มีแรงกระตุ้น ความร่วมมือร่วมพลัง และสร้างวิสัยทัศน์ และพันธกิจร่วมกัน ที่จะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ นอกเหนือจากที่ได้ศึกษาแล้วในงานวิจัยนี้ เช่น การจัดการความรู้ การจูงใจ เทคโนโลยีการเรียนรู้ และปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาภูมิภาคอื่นๆ หรืออาจศึกษาในภาพรวมระดับประเทศ

2.3 ควรศึกษาประเด็นเดียวกันนี้ ด้วยวิธีวิจัยในลักษณะอื่นๆ เช่น การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) การวิจัยและพัฒนา (R&D) หรือทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) ทั้งนี้ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาเปรียบเทียบกับยืนยันพัฒนาต่อยอดเชิงลึกถึงข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรองกาญจน์ นาแพร่. (2560). การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- กัญญารักษ์ เสงใจบุญ. (2555). การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. คุชชินิพนธ์การศึกษาคุชชินิต. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- ดรณี โกเมนเอก. (2553). รูปแบบความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. คุชชินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- ธัญพร บุญรักษา. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 2 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. คุชชินิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ตลาดาพลิเคชั่น.

- วิโรจน์ สารรัตน์. (2548). **โรงเรียนการบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา.
- ศศกร ไชยคำหาญ. (2550). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **สภาวะการศึกษาไทยปี 2559/2560 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อก้าวสู่ยุค Thailand 4.0**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2555). **ผู้นำสถานศึกษากับการสร้างโรงเรียนแห่งการเรียนรู้**. แหล่งที่มา <http://www.suthep.ricr.ac.th>. สืบค้นเมื่อ 11 ธ.ค. 2560.
- อมรา จำรูญศิริ. (2555). **รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- DuFour, R., Eakey, R., and Many, T. (2006). **Learning by Doing. A Handbook for Professional Learning Communities at Work**. Bloomington. IN: Solution Tree Press.
- Hoy, W. K. & Miskel, C.G. (2001). **Educational administration: Theory research and practice**. 6th ed. New York: McGraw-Hill.
- Leithwood, K., & Jantzi, D. (2006). Transformational school leadership: Its effects on students, teachers and their classroom practices. **School Effectiveness and School Improvement**. 17(2). 201-227.
- Thompson, S. C. Gregg, L., & Niska, J. M. (2004). **Professional learning communities, leadership, and student learning**. From <http://www.nmsa.org/Publications/RMLE> Online/Articles. Retrieved May 10, 2004.